

Міністерство освіти і науки України
LV Всеукраїнська олімпіада юних фізиків, м. Суми, 2018
Експериментальний тур, 8-й клас

Завдання 1.

Обладнання:

Групове

-ємність з водою.

Індивідуальне

- пластикова трубка;
- мірний циліндр;
- стакан пластиковий.

Завдання:

Визначте, у скільки разів площа основи внутрішньої частини мірного циліндра більша площі поперечного перерізу внутрішнього каналу трубки.

Задание 1.

Оборудование:

Групповое

- емкость с водой.

Индивидуальное

- пластиковая трубка;
- мерный цилиндр;
- стакан пластиковый;

Задание:

Определите во сколько раз площадь основания внутренней части мерного цилиндра больше площади поперечного сечения внутреннего канала трубки.

Розв'язок

Заповнюємо повністю трубку водою з стаканчика і переливаємо її у мірний циліндр. Повторюємо цю дію N разів. Фіксуємо рівень води у мірному циліндрі (кількість поділок h). Вимірюємо довжину трубки L за допомогою шкали мірного циліндра. Об'єм води в циліндрі $V_1 = S_1 h$ дорівнює об'єму води, перенесеному трубкою $V_2 = NS_2 L$. З рівності об'ємів отримуємо:

$$\frac{S_1}{S_2} = \frac{NL}{h}$$

Для прикладу: при $L=120$ поділок мірного циліндра, $N=10$, $h=12$ поділок мірного циліндра одержуємо

$$\frac{S_1}{S_2} = \frac{10 \cdot 120}{12} = 100$$

Похибка нашого вимірювання буде залежати від точності вимірювання довжини трубки та висоти стовпчика води у циліндрі.

Для збільшення точності доцільно щоразу залишки води з трубки видувати у мірний циліндр.

Завдання 2

Обладнання:

Групове

- ножиці;
- скотч.

Індивідуальне

- два предметних скла;
- міліметровий папір;
- зразок дроту.

Завдання:

Яким буде електричний опір циліндричної котушки діаметром 5 см з дроту, зразок якого Вам запропоновано? Довжина котушки 20 см. Витки намотані в один шар щільно один до одного. Питомий опір матеріалу дроту $2,5 \cdot 10^{-8}$ Ом·м.

Згинати та розрізати дріт заборонено.

Задание 2

Оборудование:

Групповое

- ножницы;
- скотч.

Индивидуальное

- два предметных стекла;
- миллиметровая бумага;
- образец проволоки.

Задание:

Каким будет электрическое сопротивление цилиндрической катушки диаметром 5 см из проволоки, образец которой Вам предоставлен? Длина катушки 20 см. Витки намотаны в один слой вплотную друг к другу. Удельное сопротивление материала проволоки $2,5 \cdot 10^{-8}$ Ом·м.

Сгибать и разрезать проволоку запрещено.

Розв'язок

Електричний опір провідника визначається за формулою

$$R = \rho \frac{l}{S}.$$

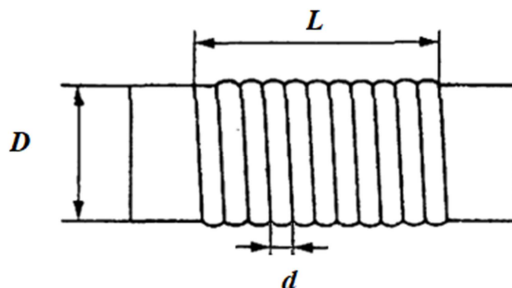

Рисунок 1

Довжина всієї обмотки (див. рис. 1)

$$l = Nl_0 = N\pi D.$$

Кількість щільно намотаних витків (див. рис. 1)

$$N = \frac{L}{d}.$$

Площа поперечного перерізу дроту

$$S = \frac{\pi d^2}{4}.$$

Тоді, опір всієї котушки

$$R = 4\rho \frac{LD}{d^3}$$

Таким чином, задача зводиться до визначення діаметру дроту d . Діаметр дроту будемо визначати за допомогою методу клину (див. рис. 2), в якому за допомогою прямих вимірювань знаходимо величини a , b , h .

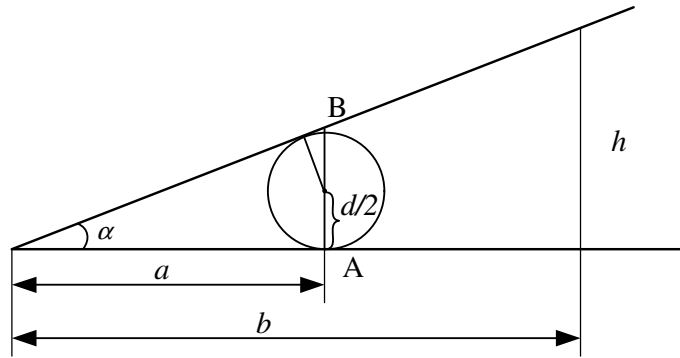

Рисунок 2

З подібності трикутників відрізок $AB = \frac{a}{b} h$. Він мало відрізняється від діаметру дроту, так як кут α у всіх вимірюваннях залишається достатньо малим (різниця набагато менша похибки вимірювань):

$$d = \frac{a}{b} h.$$

Для прикладу:

$$\langle d \rangle = 0.87 \text{ мм},$$

а

$$R = 4\rho \frac{LD}{d^3} = 4 * 2,5 * 10^{-8} \frac{0,05 * 0,2}{0,87^3 * 10^{-9}} = 1,52 \text{ Ом}.$$

Похибка нашого вимірювання буде залежати від точності вимірювання величин a , b , h . Для збільшення точності доцільно щоб величини a та h ненабагато відрізнялись одна від одної.

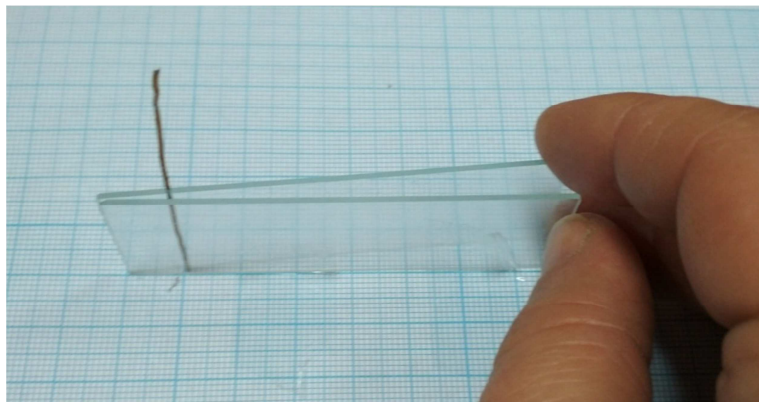

Рисунок 3